

«ЩО ТАКЕ КОРУПЦІЯ: ВИЗНАЧЕННЯ, ВИДИ, ПРОЯВИ»

Команда «Juventus Legis» (Юридична клініка Одеського національного університету імені І.І. Мечникова)

МЕТА УРОКУ:	Підвищити обізнаність серед молоді у питанні, що таке корупція. Розказати про види корупції та її прояви.
АУДИТОРІЯ / КІЛЬКІСТЬ УЧАСНИКІВ:	учні 8-9 класів / 20-30 осіб
ТРИВАЛІСТЬ:	45 хвилин.
ФОРМАТ:	заняття (онлайн чи офлайн).
ОБЛАДНАННЯ:	мультимедійний проектор.
АВТОРИ:	Юрова Яна, Зіберов Ігор, Миронов Олексій, Кондратьєв Владислав

ХІД УРОКУ.

ЗНАЙОМСТВО, ОЗНАЙОМЛЕННЯ З ТЕМОЮ (2 хв.)

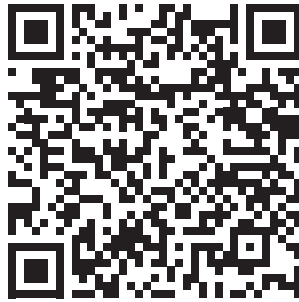
Презентація до уроку:

Привітання учасників. Коротке представлення команди лекторів.

Ознайомлення з позашкільними інтересами учнів та зведення до діалогу до тематики уроку.

Спікери показують коротке і швидке за динамікою відео-запрошення до уроку, що захопить увагу і зацікавить учнів на подальшу взаємодію.

РОЗМИНКА УЧНІВ В ШЛЯХОМ ЗАЛУЧЕННЯ ДО ДІАЛОГУ (5 хв.)

— Друзі! Підніміть руки, хто знає, що таке «корупція»? (школяри кажуть свої думки, після закінчення обговорення з простим визначенням)

— Які приклади корупції ви можете назвати? (учні відповідають, спікери доповнюють та записують на дошці коректні варіанти).

Спікер розповідає свою особисту історію зіткнення із корупцією у житті.

МОТИВАЦІЯ РОЗУМІТИСЯ В ДАНІЙ ТЕМАТИЦІ (3 хв.)

*Роз'яснення актуальності вказаної тематики в умовах сьогодення. Спікери розповідають про актуальність теми. Надаються результати соц. опитування щодо основних проблем, які турбують суспільство. Увага акцентується на тому, що за відсутності збройної агресії російської федерації, корупція була б проблемою номер 1, що турбує суспільство, за даними опитування населення Національним агентством з питань запобігання корупції (НАЗК).

— Україна перебуває **на шляху** реформування і прагне стати частиною європейської спільноти. Однак корупція є однією з найбільших перепон на цьому шляху. Вона заважає розвитку економіки, послаблює довіру до держави та навіть впливає на наше повсякденне життя.

Уявіть, що через корупцію:

- школам не вистачає грошей на ремонт або нове обладнання;
- лікарні залишаються без сучасного обладнання;
- дороги не ремонтуються, навіть якщо на це виділили кошти.
- кваліфіковані спеціалісти не можуть потрапити *на посаду*.

Боротьба з корупцією — це не лише завдання уряду чи правоохоронних органів. Це також відповідальність кожного з нас. У вашому віці можна починати з простих речей: бути чесними, не підтримувати несправедливість, говорити про проблеми відкрито.

*Надання статистики у вигляді діаграм, на яких вказуються основні сфери суспільного життя, де корупція є актуальною проблемою, та відсоткове співвідношення рівня корупційності кожної із сфер.

— Ця діаграма демонструє різні сфери, де може виникати корупція в Україні, за даними опитування населення Національним агентством з питань запобігання корупції (НАЗК).

*Кожний сектор показує відсоток корупційних випадків у певній сфері: (спікер називає сектор і наводить приклад, щодо кожної із сфер проявів корупції)

1

На кордоні країни (24%) — Найбільший відсоток, пов'язаний із корупцією на митниці, при перетині кордону тощо.

- Контрабанда товарів через кордон за допомогою хабарів митникам;
- Військовозобов'язані чоловіки із використанням фальшивих документів за допомогою підкупу співробітників Держ. Прикордонної Служби, незаконно перетинали державний кордон;

2

Архітектурно-будівельний контроль (16%) — Проблеми з видачею дозволів на будівництво та недотриманням норм.

- Отримання дозволів на будівництво незаконним шляхом без дотримання архітектурних норм;
- Прийняття недобудованих або аварійних будівель в експлуатацію;

3

Земельні відносини, землеустрій (15%) — Корупція, пов'язана з розподілом земельних ділянок.

- Незаконний розподіл земель під забудов, навіть якщо це заповідна територія.
- Фальсифікація документів на землю, щоб «подарувати» землю комусь із знайомих.

4

Військова сфера (8%) — Можливі зловживання у закупівлях чи використанні ресурсів.

- Закупівля неякісного чи непотрібного обладнання для армії через завищені ціни;
- Розкрадання гуманітарної допомоги або матеріальних ресурсів, призначених для військових;
- Залишення військовослужбовцем військової частини по домовленості;

5

Судова система (7%) — Хабарі у процесах правосуддя.

- Суддя бере хабар, щоб ухвалити рішення на користь однієї зі сторін у справі;
- Зволікання з розглядом справ або винесення завідомо несправедливих рішень;

6

Ремонт доріг (5%) — Відмивання коштів через завищення цін або недобросовісне виконання робіт.

- Кошти, виділені на ремонт, не використовуються повністю, а роботи виконуються неякісно;
- Закупівля дешевих матеріалів, які швидко зношуються, замість якісних.
- Дорогу ремонтує компанія, яка пов'язана з посадовою особою, а не та, яка пропонує відремонтувати дорогу якісніше та дешевше;

7

Інші сфери (25%) — Інші випадки корупції, які не ввійшли до основних категорій.

- Корупція у сфері охорони здоров'я...
- Хабарі у школах чи університетах за успішну здачу іспитів чи вступ...
- Корупція в системі МСЕК (медико-соціальної експертної комісії): Виявлено масштабні зловживання у видачі довідок про інвалідність, зокрема для ухилення від мобілізації... та інш.

— Корупція — це серйозна проблема, яка впливає на розвиток країни. Її подолання залежить від наших зусиль, чесності та активної громадянської позиції.

ОСНОВНА ЧАСТИНА (8 хв.)

— Якщо розібрати етимологію слова «Корупція», один з варіантів його перекладу з латини — це «корозія, роз'їдання, руйнування».

*Надання учням повноцінного визначення «Корупції», взятого із низки науково-публіцистичних джерел.

— Корупція — це негативне суспільне явище, яке виявляється у злочинному використанні службовими особами, громадськими й політичними діячами їхніх прав і посадових можливостей з метою особистого збагачення. Отже, це зловживання наданими повноваженнями заради наживи (грошей, пільг, переваг).

Водночас корупція є процесом, у якому беруть участь обидві сторони: ті, хто зловживає владою, і ті, хто пропонує вигоду, створюючи попит на незаконні послуги чи переваги. Особи, які дають хабар, також керуються власним інтересом — отримати вигоду, уникнути відповідальності чи досягти бажаного, минаючи законні шляхи.

Причини корупції неоднозначні та індивідуальні в кожному конкретному випадку — так легше жити/змушують та ін.

Головним стримуючим чинником корупції є ризик викриття і покарання. За корупційне правопорушення встановлено кримінальну відповідальність.

Види корупція за сферами прояву:

1. **Політична** — зловживання владою політиками задля особистої чи партійної вигоди, включаючи маніпуляції законодавчим процесом, незаконне фінансування партій або виборчих кампаній.
2. **В Державному Управлінні** — зловживання владними повноваженнями посадовими особами для отримання неправомірної вигоди при виконанні адміністративних функцій, наприклад, під час видачі дозволів чи розподілу ресурсів.
3. **Судова** — незаконні дії представників судової влади, спрямовані на прийняття упереджених рішень в обмін на вигоду, що підриває справедливість і верховенство права.
4. **Економічна** — порушення у сфері економічної діяльності, як-от непрозоре використання ресурсів, ухилення від податків чи маніпуляції державними закупівлями.
5. **Побутова** — неправомірна вигода у щоденній взаємодії громадян із державними чи приватними установами, наприклад, під час отримання послуг.
6. **В спорті** — маніпуляції результатами змагань, підкуп суддів або незаконні дії у фінансовому управлінні спортивними організаціями.

— А зараз розкриємо терміни за допомогою протиставлення з позитивними явищами, які є антитезами до корупції (хабарництво — неупередженість, підзвітність, прозорість, антикорупція)

Прояви корупції

**Спікери залучають учнів до взаємодії із презентацією. На слайді зображено «хмару проявів корупції та доброчесності». Завдання до учнів знайти прояв корупції та його протиставлення — прояв доброчесності у сферах що були розібрані до цього. Під час відповідей учнів спікери пояснюють визначення кожного із проявів корупції. Відповіді записуватимуться на дошці у таблицю «Корупція — Доброчесність».*

Відповіді:

Корупція — Доброчесність

Хабарництво — Непідкупність

Кумівство — Рівність можливостей

Зловживання службовим становищем — Службова відповідальність

Політична корупція — Відповідальна політика

Підкуп виборців — Чесні вибори

Вимагання — Добровільність

Відмивання грошей — Фінансова прозорість

Корупція в судовій системі — Справедливість судів

Секретність — Гласність

1. Хабарництво

Визначення: Отримання або пропонування матеріальних вигод для впливу на рішення посадової особи.

Антитермін: **Непідкупність**

Визначення: Відмова від прийняття незаконних вигод і дотримання професійних стандартів.

Приклад:

Хабарництво: Підприємець дає гроші чиновнику для отримання тендеру.

Непідкупність: Чиновник відмовляється приймати гроші і обирає переможця тендеру за законом.

2. Кумівство

Визначення: Призначення *на посади* родичів чи друзів без врахування їх кваліфікації.

Антитермін: **Рівність можливостей**

Визначення: Надання рівного доступу *до посад* і можливостей на основі заслуг.

Приклад:

Кумівство: Директор призначає свого брата *на посаду*, яку він не заслуговує.

Рівність можливостей: Позиція заповнюється через прозорий конкурс.

3. Зловживання службовим становищем

Визначення: Використання посадових повноважень для особистої вигоди.

Антитермін: **Службова відповідальність**

Визначення: Виконання службових обов'язків у *межах* закону та з повагою до інтересів суспільства.

Приклад:

Зловживання: Чиновник використовує службове авто в особистих цілях.

Службова відповідальність: Використання службового авто лише для офіційних завдань.

4. Політична корупція

Визначення: Зловживання політичною владою для отримання вигоди.

Антитермін: **Відповідальна політика**

Визначення: Політика, що враховує інтереси суспільства і дотримується закону.

Приклад:

Корупція: Політик продає державні ресурси приватним компаніям керуючись особистим інтересом.

Відповідальна політика: Політик приймає рішення про розподіл ресурсів у суспільних інтересах.

7. Підкуп виборців

Визначення: Надання матеріальних вигод виборцям для впливу на їх вибір.

Антитермін: **Чесні вибори**

Визначення: Виборчий процес без маніпуляцій і підкупів.

Приклад:

Підкуп: Кандидат роздає гроші виборцям перед виборами.

Чесні вибори: Вибори проводяться прозоро, без незаконного впливу на виборців.

8. Вимагання

Визначення: Примус до передачі грошей чи послуг під загрозою негативних наслідків.

Антитермін: **Добровільність**

Визначення: Дії, що здійснюються *без примусу*, на основі вільного вибору.

Приклад:

Вимагання: Поліціант вимагає гроші, погрожуючи штрафом.

Добровільність: Оплата послуг за чітко визначеним законом тарифом.

9. Відмивання грошей

Визначення: Легалізація доходів, отриманих незаконним шляхом.

Антитермін: **Фінансова прозорість**

Визначення: Відкритість і законність фінансових операцій.

Приклад:

Відмивання: Використання фіктивної компанії для приховування нелегальних доходів.

Фінансова прозорість: Відкрита звітність про джерела доходів компанії.

10. Корупція в судовій системі

Визначення: Використання судових рішень для особистої або політичної вигоди.

Антитермін: **Справедливість судів**

Визначення: Прийняття рішень судом на основі закону та доказів.

Приклад:

Корупція: Суддя приймає рішення на користь того, хто дав хабар.

Справедливість: Суддя виносить вирок відповідно до доказів та законодавства.

11. Секретність

Визначення: Приховування інформації, що має бути публічною.

Антитермін: **Гласність**

Визначення: Доступність інформації для громадян і відкритість державних процесів.

Приклад:

Секретність: Державний тендер проводиться без публічного оголошення.

Гласність: Усі деталі тендеру доступні у відкритому реєстрі.

ПРАКТИЧНИЙ БЛОК (20 хв.)

Гра «Корупція чи ні?» — інтерактивну гру реалізовано за допомогою веб-платформи. QR-код з посиланням буде знаходитись на слайді, за допомогою смартфонів учні зможуть перейти на мобільний веб сайт. За допомогою форми зворотнього зв'язку відправляти відповіді на питання квест-гри до тренерів-викладачів.

Спікери залучають сканувати QR-код на слайді презентації, що активує посилання до гри та пояснюють правила гри.

Правила: Учні діляться на 3 команди (3 ряди), в командах обговорюють кожну ситуацію і вирішують, чи є вона корупційною, обраний учнями чи спікером капітан команди надсилає відповідь за формою зворотнього зв'язку. До кожного ряду підходить 1 із спікерів та модерує взаємодію учнів. Один із спікерів отримує за допомогою Бота у месенджер відповіді учнів. Після завершення учнями гри, один з учнів команди «захищає» відповідь своєї команди, в свою чергу тренери пояснюють правильну відповідь і розбирають ситуацію за допомогою додаткової презентації із тими самими прикладами.

Мета: Розуміння на конкретних практичних прикладах, що є корупцією, а що — ні, і як відрізнити законні дії від корупційних.

Сцена 1: Дарунок викладачу

Текст 1: Студентка приносить викладачу квіти на день народження. Викладач приймає подарунок із вдячністю.

Обговорення: Чи є це проявом корупції, чи це просто знак поваги?

Текст 2: Студент дарує викладачу дорогий подарунок напередодні іспиту, сподіваючись на кращу оцінку.

Обговорення: Чи є це корупційною дією, враховуючи мету студента?

Текст 3: Всі студенти групи вирішили подарувати викладачу невеликий сувенір після завершення курсу на знак вдячності за навчання.

Обговорення: Чи є це актом корупції, якщо немає явної вигоди для студентів?

Сцена 1: Відповіді:

Текст 1: Не є корупцією.

Пояснення: Це просто знак поваги на день народження, який не має на меті отримання вигоди чи вплив на оцінки.

Текст 2: Є корупцією.

Пояснення: Дарунок перед іспитом, що має на меті вплинути на оцінку, є корупційною дією, оскільки студент очікує отримати привілеї в обмін на подарунок.

Текст 3: Не є корупцією.

Пояснення: Невеликий сувенір як знак вдячності після завершення курсу не містить корупційної складової, адже студенти не прагнуть отримати жодних вигод.

Сцена 2: Отримання послуги у ЦНАПі

Текст 1: Громадянин звертається до ЦНАПу і офіційно оплачує додаткову суму за прискорене отримання паспорта, яка передбачена законодавством.

Обговорення: Чи є це корупцією, якщо громадянин користується офіційною послугою, яка передбачає додаткову оплату за терміновість?

Текст 2: Громадянин домовляється з працівником ЦНАПу «по-тихому» пройти без черги, пропонуючи йому додаткову винагороду, щоб прискорити видачу паспорта.

Обговорення: Чи є це корупцією, якщо громадянин уникає офіційних процедур і пропонує хабар за позачергове обслуговування?

Текст 3: Громадянин звертається до ЦНАПу і через знайомого працівника намагається отримати паспорт раніше за встановлений термін, хоча він не оплачував послугу прискореного оформлення.

Обговорення: Чи є це корупцією, якщо громадянин користується особистими зв'язками, щоб уникнути офіційної черги та термінів?

Сцена 2: Відповіді

Текст 1: Не є корупцією.

Пояснення: Громадянин офіційно оплачує додаткову послугу за прискорене оформлення паспорта, що є законним і передбаченим процедурою.

Текст 2: Є корупцією.

Пояснення: Домовленість з працівником для отримання привілею за неофіційну винагороду є корупцією, оскільки громадянин порушує офіційний порядок обслуговування.

Текст 3: Є корупцією.

Пояснення: Використання особистих зв'язків із працівником для уникнення офіційних черг та прискорення процесу без оплати відповідної послуги також є корупційним, оскільки порушує принципи рівності та прозорості в обслуговуванні.

Сцена 3: Пропозиція хабара поліціянту

Текст 1: Водій пропонує поліціянту гроші, щоб уникнути штрафу за перевищення швидкості.

Обговорення: Чи є це корупційним, якщо це порушення правил дорожнього руху?

Текст 2: Поліціант пропонує водію «вирішити питання» на місці без складання протоколу, натомість водій погоджується і передає гроші.

Обговорення: Чи є обидві сторони учасниками корупційної дії?

Текст 3: Поліціант зупиняє водія за незначне порушення і, замість складання протоколу, робить йому усне зауваження.

Обговорення: Чи є це корупцією, якщо поліціант вирішує обмежитися усним зауваженням без вимагання винагороди?

Сцена 3: Відповіді

Текст 1: Є корупцією.

Пояснення: Водій пропонує хабар, щоб уникнути штрафу, що є корупційною дією, оскільки він намагається обійти офіційне покарання.

Текст 2: Є корупцією.

Пояснення: Поліціант і водій обидва беруть участь у корупційній схемі, коли домовляються уникнути протоколу за гроші.

Текст 3: Не є корупцією.

Пояснення: У цьому випадку поліціант обмежується усним зауваженням, що є законним рішенням відповідно до Статті 22 Кодексу України про адміністративні правопорушення. Згідно з цією статтею, при малозначності правопорушення посадова особа може звільнити порушника від адміністративної відповідальності та обмежитися усним зауваженням. Така дія не є корупцією, оскільки жодна сторона не намагається отримати особисту вигоду, і поліціант діє в рамках закону.

ТЕОРИТИЧНЕ ТЕСТУВАННЯ (7 хв.)

За наявності часу, тренери проводять перевірку знань учнів у інтерактивний спосіб із елементами змагальності між учнями. На слайді 9 знаходитиметься QR-код із посиланням на тест на платформі Quizizz. На екран виводиться статистика відповідей учнів у реальному часі.

Фінальне слово спікерів. Вдячність учням за увагу. Мотивація учнів боротися із корупцією і ніколи не допускати ситуацій її проявів у їх діях.

ДОДАТКИ ДО УРОКУ:

